

SOCIJALNA POLITIKA¹

SOCIAL POLICY²

Sažetak

*Tekst je prikaz knjige Mire Lakićević **Socijalna politika** (Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2013, 328 str.).*

Summary

*The text is a review of Mira Lakićević's book **Social policy**, Faculty for Special Education and Rehabilitation University of Belgrade, Belgrade, 2013, 328 pgs.*

Socijalna politika autorice Mire Lakićević, profesorice Beogradskog univerziteta, udžbenik je iz istoimene naučne discipline koja se izučava na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju u Beogradu.

Udžbenik je izdat s ciljem upotpunjavanja aktuelnog nastavnog programa i podizanja kvaliteta nastave iz predmeta „Socijalna politika“.

Sastoji se od tri međusobno povezana dijela. U prvom dijelu udžbenika autorica obrađuje *pojmovno teorijski okvir*. Definisani su pojmovi: socijalna politika, socijalni razvoj, socijalni slučaj, socijalni problem, kvaliteta života, siromaštvo, društvena izolacija i marginalizacija, socijalna inkluzija, diskriminacija, socijalne potrebe, životni standard, socijalna sigurnost i socijalno pravo.

Pored definisanja osnovnih pojmova i njihovog značaja, prikazane su posredne i neposredne veze socijalne politike sa drugim društvenim odnosno

¹ Prikaz knjige Mire Lakićević *Socijalna politika* (Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2013, 328 str.).

² A review of Mira Lakićević's book *Social policy*, Faculty for Special Education and Rehabilitation University of Belgrade, Belgrade, 2013, 328 pgs.

srodnim naukama, među kojima se posebno ističu filozofija, sociologija, politologija, ekonomija i pravo.

Autorica ističe da socijalna politika kao praktična djelatnost mora biti u skladu sa konkretnim ekonomskim, političkim i pravnim kontekstom u kome se realizuje.

U definisanju principa i vrijednosti socijalne politike kao polazna tačka se uzimaju primarne i sekundarne ljudske potrebe, a ključnim vrijednostima se smatraju: jednakost, pravednost i socijalna pravda, solidarnost i uzajamnost te humanizam.

Autorica kao najznačajnije faktore socijalne politike, koji presudno određuju njen karakter, navodi politički sistem, ekonomiju i ekonomsku politiku, nauku i obrazovanje, ljudski faktor, ideologiju, moral, običaje i religiju.

U segmentu koji se odnosi na doktrine socijalne politike profesorica Lakićević govori o doktrini države blagostanja i neoliberalističkoj socijalno-političkoj doktrini, ukazujući na različite koncepte socijalne politike, uslovljene društveno-ekonomskim odnosima.

U dijelu knjige koji se odnosi na tipologiju modela (režima) socijalne politike najviše mjesta posvećeno je Esping-Andersenova tipologiji, koja je zasnovana na razlikama u načinu regulisanja socijalnih rizika između glavnih aktera (države, tržišta i porodice), stepenu dekomodifikacije i oblika solidarnosti.

Prema navedenoj tipologiji, tri osnovna modela su: liberalni, konzervativno korporativni i socijaldemokratski model.

Autorica ističe i tipologije modela socijalne politike prema Tejlor-Gubi, usmjerene na četiri tipa države blagostanja u Evropi kao i socijalni model Evropske unije.

Drugi dio udžbenika bavi se *uporednom i međunarodnom socijalnom politikom*, tematizirajući socijalnu politiku razvijenih evropskih zemalja, SAD-a, zemalja u razvoju, uz poseban osvrt na socijalnu politiku Evropske unije te međunarodnu saradnju u oblasti socijalne politike.

Različitost socijalnih politika rezultat je interakcije različitih faktora kao što su: politički sistem, društveno-ekonomski razvoj, običaji, religija, historijski uslovi, tradicija, vladajuća doktrina socijalne politike i slično.

Autorica se bavi historijskim razvojem socijalne politike i vladajućim modelima socijalne politike (liberalni, korporativni i socijaldemokratski model), odnosno ulogom države i načinom provođenja socijalne politike, načinom njenog finansiranja kao i načinom ostvarivanja prava: na

zdravstvenu zaštitu, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, penzijsko-invalidsko osiguranje i sistemom obezbjeđenja socijalnih usluga.

Od navedenih modela socijalne politike, skandinavski model države blagostanja apostrofira se kao univerzalistički, jer garantuje socijalna prava svim građanima.

U nastavku knjige imenovani su glavni nosioci međunarodne socijalne politike, od kojih je najznačajnija Organizacija ujedinjenih nacija, zatim Međunarodna organizacija rada, Svjetska zdravstvena organizacija, UNICEF, Međunarodni pokret crvenog krsta i crvenog polumjeseca i druge.

Ove organizacije bave se iznalaženjem sveobuhvatnih indikatora ekonomskog i socijalnog razvoja kao što su: indeks humanog razvoja (obuhvata očekivano trajanje života, obrazovni nivo i nivo dohotka), indeks fizičkog kvaliteta života, indeks ljudskog siromaštva, kupovna moć.

Ocjenjujući životne i radne uslove ljudi u zemljama u razvoju kao veoma niske, autorica im suprotstavlja visoke standarde i ciljeve koji su djelomično ostvareni i kojima teži Evropska unija.

Socijalne politike EU pridaju značaj socijalnoj funkciji države i humanizaciji države i društva, uz težnju prelaska države blagostanja u društvo blagostanja.

Profesorica Lakićević kao prioritetni cilj zajednički za sve države članice Unije naglašava međusobno usklađenu ekonomsku i socijalnu politiku koja podrazumijeva: povećanje zaposlenosti, razvijanje proizvodnog sistema u cilju razvoja privrede i društva, stimulisanje solidarnosti i socijalne integracije, socijalnu integraciju starih, poboljšanje zdravlja i sigurnost na radu, uz razvoj demokratskog društva.

Završni dio drugog poglavlja ima za temu uticaj globalizacije na socijalnu politiku. U fokusu se nalaze problemi manje razvijenih zemalja koje teže univerzalnom pristupu – osnovnim socijalnim uslugama – i razvijenih zemalja kod kojih je zastupljena široka lepeza socijalnih prava, uz visoka izdvajanja iz nacionalnog dohotka.

Detaljnije su obrađeni: ekonomski rast i siromaštvo, nezaposlenost, obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalne nejednakosti.

Treći i najobimniji dio udžbenika hronološki analizira *socijalnu politiku Srbije* nakon Prvog svjetskog rata do danas.

Analizirane su opšte društveno-ekonomske prilike i praksa socijalne politike kao i socijalni problemi, pri čemu se autorica pokazuje kao odličan poznavalac prilika u Srbiji u posmatranom periodu.

Izlaganje ostavlja utisak da socijalnu politiku kroz cijeli posmatrani period karakteriše diskrepancija između normativnog i stvarnog, između planiranog i ostvarenog.

Savremena Srbija je zemlja u tranziciji, a njena socijalna politika usmjerava se na ublažavanje globalne finansijske i ekonomske krize. U ovim procesima značajnu ulogu ima i nevladin sektor i njegova saradnja sa vladinim institucijama.

Nacionalni plan akcije za djecu zasnovan na najvažnijim međunarodnim dokumentima (Konvencija UN o pravima djeteta, Milenijumski ciljevi razvoja UN-a), Nacionalna strategija socijalnog stanovanja, Zakon o zaštiti invalida rata, Srbija 2020 – samo su neki od pokazatelja ciljeva socijalne politike Srbije danas.

Najniži životni standard u Evropi, visoka stopa dugoročne nezaposlenosti, korupcija, visoki spoljni dug, napuštanje obrazovanog mladog kadra, izrazita nezaposlenost mladih, negativne demografske tendencije, povećan udio starih lica u populaciji Srbije stvarni su pokazatelji ostvarenja ovih ciljeva u praksi.

Autorica je kao *prilog* udžbeniku uvrstila Povelju Evropske zajednice o osnovnim socijalnim pravima radnika.

Zaključak

Udžbenik „Socijalna politika“ pisan je u namjeri upotpunjavanja nastavnog programa Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju u Beogradu. On predstavlja izraz nastavka kontinuiranog bavljenja socijalnom politikom profesorice Lakićević. Udžbenik je pisan na osnovu aktuelne i opsežne naučne literature, na cjelovit i razumljiv način.

Adekvatnom, jasnom i logički složenom građom kao i prikazanim rezultatima istraživanja udžbenik ostvaruje svoju obrazovnu misiju.

Statistički podaci prikazani tabelarno i grafički mogu se koristiti za uporedna istraživanja.

Tekstovi koji se odnose na socijalnu politiku Srbije mogu poslužiti kao podloga za daljnja znanstvena istraživanja i poređenja zemalja u tranziciji.

Uvijek aktuelna tema socijalne politike uspješno je obrađena, a iznošenje prikupljenih informacija ima logički slijed.

Udžbenik „Socijalna politika“ omogućava osnovno i specijalističko obrazovanje i kao takav može se preporučiti svim zainteresovanim koji se bave socijalnom politikom na različitim nivoima.